

קונטרס טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאג"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

תוכן השיעור

רבי ישראל כהן הי"ד

רבי צבי וייסליב

אם חסידות – זה רק ברסלב!

לא הלכתי בגדולות

רבי אברהם דזארגובסקי

דרך הבעל שם טוב

חבל על דאבדין

קונטרס ל' מתורגם מקונטרס ל"ד באידיש (חלק ב)

©

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

(מארה"ק: 456-573-0722) 1-845-200-0443

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

לתרומות והפצה בלבד:

bn5710048@gmail.com 0548432460

פרשת תצוה תשל"ד

(טייפ מס' 24#)

רבי צבי וייסליב

(ר' נחמן בורשטיין: לרבי נחמן טולטשינ'ער היה מחותן 'רבי צבי (הירש) וייסליב'א? כן. (ר' הכרתם את רבי צבי?) לא, הוא נטמן בהר הזיתים. (ר' נחמן: איזה סוג אדם הוא היה?) הוא היה אדם מרומם מאד! הוא קירב 'מאות יהודים' לאורו של הרבי!

הוא נפטר בי"ג ניסן, יום לפני ערב פסח. רבי אברהם בן רבי נחמן סיפר שהוא נכח בשעת יציאת נשמתו, ושהוא נטמן בהר הזיתים בירושלים.

(ר' נחמן: כמדומני שרבי צבי וייסליב היה זה שהדפיס את הספר הקדוש 'ליקוטי מוהר"ן'). כן, הוא יחד עם רבי ישראל קרדונר, ביחד הם הדפיסו את הספר - ר' צבי וייסליב ור' ישראל קרדונר.

אמר רבי אברהם בן רבי נחמן: "אני ידעתי מיהו ולכן השגחתי שיכבדוהו כראוי" - בפטירתו; "ידעתי מיהו - עד כמה גדולה מעלתו!".

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

א "רבי צבי ב"ר פסח מ'טולטשין", עי' אודותיו בשיש"ק ח"ד אותיות תפ"ד. ובאות תפ"ו מסופר כדלהלן: ר' הירש לייב הנ"ל נפטר ביום י"ג בניסן ונטמן בהר הזיתים. ראב"ר נ"ה מ'שבחו מאד, ואמר: מחמת שידעתי את גדולתו השגחתי שיכבדו אותו במוותו. הוא נטמן סמוך לקברו של המקביל המפורסם ר' חיים שאול דוויק זכרוננו-לברכה, קברם נהרס פידיע בידי הערבים בעת סלילת הפגיש במעלה הר-הזיתים.

(ר' נחמן: באיזה שנה נפטר רבי צבי וייסליב?) אינני יודע, אולם וודאי שלפני שנת ה'תרע"ד! רבי אברהם אמר שיום היארצייט שלו חל ב"ג ניסן.

כדי להבין מעט מי היה רבי צבי וייסליב, אספר לכם עובדה ממנו. לרבי צבי היה בן 'יחיאל' - אביו של 'אבא'; יחיאל היה חתנו של רבי נחמן טולטשינ'ער, בעלה של רחל, ורבי צבי וייסליב היה סביו של 'אבא'.

ליחיאל היה אח בשם עזריאל שגויס לשירות הצבא הרוסי, ושם נדרש לשרת במשך ארבע שנים. הוא גויס לצבא לאחר שכבר נישא. הרהר רבי צבי בלבו: "וכי יעלה על הדעת שעזריאל שלי ישרת בצבא ארבע שנים ברציפות ללא שתהיה לו אפשרות לחיות עם בני ביתו? כיצד יכולה להיות מציאות כזאת בעולם?"

פנה רבי צבי לעיירה בה שירת בנו עזריאל ולקח עמו - הוא העביר את דירתו לשם. הוא לקח את כלתו - אשתו של עזריאל לעיירה בה שירת כדי שידורו שם ביחד! הוא העביר את כלתו - אשתו של עזריאל לעיירה בה שירת, ובזכות זה היה עזריאל 'אדם השלם' בכל שנות שירותו בצבא!

בשנות מגוריהם בעיירת שירותו בצבא נולדו להם שני ילדים, בן ובת - בארבע שנות שירותו בצבא.

זהו סיפור מיהודי, יהודי צדיק: "וכי יעלה על הדעת שעזריאל בני ישרת כחייל בצבא ארבע שנים!?" הוא לקח את בני ביתו והעתיק את דירתם לעיירה בה שירת! וכך יכול היה עזריאל לשוב לביתו בשבתות, לצאת מחוץ למחנה שירותו ולסעוד יחד עם בני ביתו!

בהמשך אמר עזריאל לאביו: "טאטע, אכן הבאת את אשתי לגור לידי וכבר נולדו לנו ילדים, אך כעת צריך לדאוג למחייתם!" אביו בשומעו זאת, שלח להם

כסף כדי מחייתם! הוא פעל טוב, הוא דאג להם די מחסורם, פרנסה לחיי היום ויום!

מדברים הרי מיהודי - יהודי שיש לו כזה מין הרגש ליהדות; וכי יש עוד מישהו שהיה נוהג כך?!

"וכי יעלה על הדעת שעזריאל בני ישרת כחייל בצבא במשך ארבע שנים? ועוד בצבא של ניקולאיי?! ובזכותו נשאר בנו 'אדם השלם'.

(ר' נחמן: כיצד התקרב רבי צבי וייסליב לרבי?) אינני יודע.

שמעתי שרבי צבי היה אדם כל כך 'שבור' בעיניו, כזה 'כלום' בעיניו, כל כך לא החזיק מעצמו, ממש 'אסקופה הנדרסת'.

(ר' נחמן: כמדומני שבספר 'אבני"ה ברזל' מסופר על יהודי בשם 'עקיבא מלמד' שהיה מתנגד וגם קצת משכיל, ורבי צבי וייסליב היה תלמידו. אמר רבי צבי לעקיבא מלמד בזה הלשון: "במה שאתה

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ב עי' סוף אבני"ה ברזל, בשו"ס מהר' נחמן טולטשינער ז"ל. ובשיש"ק ח"א אות תש"ג מסופר כדלהלן: בטולטשין דר איש אחד בשם עקיבא מלמד, שהיה בקי בש"ס ופוסקים וראוי להוראה, וגם בקי בספרי אמת וספרי צדיקים, אבל גם בספרי פילוסופיא חקירה ואפיקורסות היה לומד, עד שחבר איזה ספר ליצנות מצדיקי הדור, אולם התנהגותו היה כאחד היראים בזקן ופאות ארוכות וכו', והיה נחשב אצל אנשי עירו לירא מלמד. פעם שהיה בעיר ברסלב ונכנס גם אל מוהר"ת זצ"ל ובכדי לעשות ליצנות מכל מה שיראה וישמע אצלו, כשנכנס בקש ממוהר"ת זכרנו-לברכה, שיאמר לו דבר תורה, ואמר לו מוהר"ת בשם רבנו זכרנו-לברכה: המאמר הקטן שב"לקוטי מוהר"ן" אודות מה שהצדיק דורש את הברך אליו למצא אבדתו, אם אינו רמאי, כמו שפתיב: "עד דרוש אחיך אותו", ודרשו רבותינו זכרנו-לברכה, דרשהו, אם אינו רמאי... "כששמע זאת, ידע והבין, עד היכן דברי מוהר"ת זכרנו-לברכה מגיעים. אחר-כך, כשיצא ממוהר"ת זכרנו-לברכה, לא רק שלא עשה שוב ליצנות, אדרבא ספר זאת פמה פעמים לאנשים ושבח את מוהר"ת זכרנו-לברכה. (אבני"ה ברזל, שם עמ' תצ"ז).

ובאות תש"ד מסופר כדלהלן: עקיבא מלמד זה, למד אצלו מפרסם באנ"ש הלא הוא רבי צבי פסח זכרנו-לברכה מטולטשין, מחתנו של רבי נחמן טולטשינער זכרנו-לברכה, ועל ידו דייקא נתקרב

חולק על דרך החסידות - בזה אינני סבור כמון, אני כן חפץ להתקרב לדרך החסידות, רק אמור לי לאיזה חסידות אתקרב?" אמר לו 'עקיבא מלמד': "תתקרב לחסידי ברסלב!".

סיפור נוסף: רבי צבי וייסליב שימש כ'מלמד דרדקי' אצל איזה יהודי בבית, שמה בגליציה. ומאחר ונטל על שכמו את עול פרנסתם של כלתו וילדיה, השכיר עצמו למלמד דרדקי.

'בעל הבית' אשר אצלו שימש רבי צבי כמלמד, היה אדם עסוק מאד ונהג להתפלל בביתו ביחידות, הוא לא התפלל במנין, הוא התפלל ביחידות בביתו וזהו!

ביום מן הימים חלה אחד מילדיו, וכלל הרופאים אליהם פנה, ייאשו אותו מרפואה קרובה. אותו 'בעל הבית' הבחין שהמלמד של בניו הוא יהודי משכמו ומעלה, הוא ראה את הליכותיו והבין שזהו אדם שאינו מן השורה, ובצר לו ניגש לרבי צבי ושפך את מר ליבו: "רבי הירש, בני כל כך חולה שכלל הרופאים כבר התייאשו ממנו - מה אעשה?!"

הערות ומראי מקומות

הרב צבי פסח הנ"ל לאנ"ש. שפעם עוד בהיותו תלמידו אמר לרבו עקיבא הנ"ל: בזה שאתם אינכם מאמינים בהבעל-שם טוב זכרוננו-לברכה, שהיה צדיק גדול, איני אתכם בדעה אחת, ואני מאמין בהבעל-שם טוב זכרוננו-לברכה, אולם בזאת מסתפק אני, לאיזו פת מהחסידים להתקרב ויבן שואל אני אתכם: מה דעתכם בזה? והשיב לו: "אם בדעתך להתקרב לכת החסידים, הרי המבקר שבהם הם הפת הנקראים ברסלב חסידים" ושמע בקולו, ומאז נתקרב הרב צבי פסח זכרוננו-לברכה הנ"ל לאנ"ש וזכה להיות מחתנו של הרב נחמן טולטשינער זכרוננו-לברכה, תלמיד ומשמש מוהרנ"ת זכרוננו-לברכה, וזכה, שעל ידו נדפסו איזו מספרי רבנו זכרוננו-לברכה, ומוהרנ"ת זכרוננו-לברכה בארץ ובחוץ לארץ. בנעוריו היה רבי צבי פסח בארץ-ישראל וחזר לחוץ לארץ ולזקניו חזר שוב לארץ-ישראל וחי בה ערך שנה, ובשנת תר"ע נפטר פה בירושלים תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן, תנצב"ה. (אבנ"ה פרקל, שם עמ: תצ"ז-תצ"ח).

ענה רבי צבי ואמר: "אין בכוונתי לעשות 'מופתים' לבנך, אולם אני מבקש ממך שתבטיח להקדוש ברוך הוא שמהיום והלאה תתפלל כל יום עם מנין! תפילה בציבור זו מצוה, והמצווה היא זו שתגן בעד בנך!" המצוה תגן בעד בנך ותחיש עבורו ישועה ורפואה! רבי צבי הבטיחו כי אם יעמוד בהבטחתו, בנו בוודאי יתרפא ויקום מחליו!

וכך הוה, בנו של בעל הבית התרפא וקם מחוליו, ואביו קיים את הבטחתו והחל להקפיד על תפילות בציבור!

אולם רבי צבי וידא זאת לפני כן - שלא יחשבו שהוא איזה 'בעל מופת': "אינני בעל מופת! אולם תפילה בציבור הרי היא מצוה - והמצוה היא שתגן בעד בנך ותחיש עבורו ישועה!"

(ר' משה ביננשטוק: לרבי צבי היו שלשה ילדים?) כן כן.

רבי אברהם בן רבי נחמן מאד החזיק ממנו.

אם חסידות – זה רק ברסלב!

באומן גרו יהודים רבים שהיו רחוקים לגמרי מדרך החסידות, יהודים שמוצאם בליטא, 'ליטווישע אידן', לומדים, אולם כולם הסכימו פה אחד: "אם חסידות - זה רק ברסלב!" בהטעימים: "חסידי ברסלב מתפללים בזמן; חסידי ברסלב מקפידים על סוף זמן קריאת שמע; על סוף זמן תפילה; על תפילת מנחה בזמנה!" אם כבר חסידות - הם היו רחוקים מדרך החסידות - אולם אם חסידות - זה רק ברסלב!

(ר' משה: הוא מספר תמיד - רבי הירש לייב ליפל - שהחפץ חיים הורה לו לנהוג כך! החפץ חיים התגורר בבית חתנו בוורשה, חתנו של מרן החפץ חיים ר' הערש התגורר בוורשה) כן, רבי הירש

לייב! (אחד הנוכחים: רבי הירש לייב שאל את החפץ חיים: "לאיזה חסידות כדאי שאתקרב?" ותשובתו של החפץ חיים הייתה: "תתקרב לחסידות ברסלב, שכן הם נזהרים לקיים את דברי השולחן ערוך!")

אותם יהודים ליטאים היו אומרים: "אם חסידות - זה רק ברסלב, הם מקיימים את דברי השולחן ערוך!".

מרן החפץ חיים אמר פעם לרבי מגור - הרבי הקודם 'האמרי אמת' זכרוננו לברכה; מרן החפץ חיים שהה בעיירה 'גור' ונכנס לבקר בישיבתו של הרבי מגור. הרבי מגור ניהל ישיבה שמנתה מאות בחורים, כולם עטורי פיאות וחגורים באבנט - גארטל'עך. פנה החפץ חיים לרבי ה'אמרי אמת' ואמר: "אני מקנא בכם, בישיבה אותה אני מנהל הולכים הבחורים עם בלוריות, שלא כן בישיבתכם אשר כולם עטורים פיאות, וחגורים בגארטל'עך - אני מקנא בכם!"

החפץ חיים היה איש אמת, אך לא היה מסוגל להנהיג זאת בישיבתו, הוא היה אדם טוב לב ולא היה מסוגל לרחק את הבחורים, הוא לא יכל להורות להם לנהוג כך, אולם זה היה רצונו הפנימי!

כשנכנס לבקר בישיבת גור וראה את בחורי הישיבה שכולם עטורים פיאות וחגורים בגארטל'עך, עם יראת שמים, עם יידישקייט, פנה החפץ חיים לרבי מגור ואמר: "אני מקנא בכם!"

(ר' נחמן גלינסקי: לעת זקנותו נענה מרן החפץ חיים ואמר: "אני מודה שדרך החסידות היא זו שהצילה את היהדות כולה") כן כן, וודאי, וודאי שכך!

היה פעם ששניהם נסעו יחדיו ברכבת - מרן החפץ חיים והרבי הקודם מגור, רבי אברהם מרדכי. כשהרכבת נכנסה לרציף תחנת הרכבת, המתינו להם אלפי יהודים שחיכו לראות את תואר פניהם הקדושות. וברכבת פנימה, הרבי מגור

נעמד על יד החלון, אולם מרן החפץ חיים לא אבה לעשות זאת: "מדוע שאגש לחלון? כדי שיסתכלו עלי?! שיחלקו לי כבוד?!"

פנה החפץ חיים לרבי מגור ושאל: "כיצד הנכם מסוגלים לגשת לחלון? כדי שיסתכלו עליכם? הרי זה נורא! אלפי יהודים ממתנינים ומחכים לראות את תואר פניכם - כיצד תוכלו לעשות דבר כזה?! כיצד תוכלו לעשות מעשה שכזה?!"
נענה הרבי מגור ואמר: "כבר מזמן הפקרנו עצמנו - העיקר להיטיב עם עוד יהודי - 'אבי א טובה טוהן א אידן!..."

החפץ חיים בשומעו את דבריו של הרבי מגור ניגש אף הוא לחלון הרכבת, שכן דבריו של הרבי מגור: "כבר מזמן הפקרנו עצמנו" מאד מצאו חן בעיניו! כאומר: "כיצד אוכל לעשות מעשה שכזה?! אולם אם יש יהודי שיתעורר על ידי זה בתשובה, כיצד אוכל להימנע מזה?! ולכן אני ניגש לחלון!"; "כבר מזמן הפקרנו עצמנו - העיקר להיטיב עם עוד יהודי - 'אבי א טובה טוהן א אידן!..."
שמע מרן החפץ חיים בקולו של הרבי מגור וניגש אף הוא לחלון הרכבת.

מתתי^ג למד בישיבתו של מרן החפץ חיים. (ר' משה: טרם התקרבותו לברסלב?)
וודאי טרם התקרבותו לברסלב! מתתי' למד בישיבתו של החפץ חיים וכמדומני שכבר בימי בחרותו היה לומד 'שמונה עשרה שעות רצופות' בכל יום, מתתי' היה לומד שמונה עשרה שעות רצופות בכל יום!

אכילתו לא ארכה יותר מ'דקות ספורות' ממש, וגם שינתו הייתה מפליאה.
האכילה השינה והטבילה במקווה לא ארכו יותר מדקות ספורות ממש. (ר' נחמן גלינסקי: הוא התנהג בחסידות - חסיד'ש?) כן!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ג רבי מתתי' הכהן ברזסקי ז"ל, מגדולי אנ"ש באומאן.

מתתי' למד בישיבתו של החפץ חיים והיה למדן מופלג, אולם לבסוף עזב את הישיבה בגלל שלא יכול היה לסבול את הכבוד שחלק לו החפץ חיים! החפץ חיים חלק למתתי' כל כך הרבה כבוד, אז ס'איז א געוואלד, ומשום כך החליט לעזוב את הישיבה! מתתי' סיפר: "לא יכולתי לסבול את הכבוד שמרן החפץ חיים חלק לי!".

פעם אמר לו החפץ חיים: "מתתי', לא תוכל לשרוד זאת, זה יותר מדי עבורך, אתה צריך לשמור על עצמך!"

נו, מתתי' היה אדם מסוג אחר ולכן קם ועזב את הישיבה. מתתי' נהג לספר: "לא יכולתי לסבול את הכבוד שהחפץ חיים חלק לי!"

(השואל: תקף בעזיבתו את הישיבה נסע לאומן?) לא, תחילה נשא אשה והיה ב'ראדזימין', הוא התגורר בעיירה ראדזימין.

(השואל: לאחר מכן שימש כמלמד דרדקי?) מלמד?! כל ילד שהתגורר בעיירה - היה מתתי' לומד איתו! במשך כל השנים היו לו ילדים איתם למד, אולם 'שכר לימוד' לא רצה לקחת עבור זה! חמיו היה גוער בו: "לקחתי אותך לתורן 'למדן', ובמקום זה אתה לומד עם כל ה'שלעפ'ערס'? עם ילדים עניים?!" היו לו למתתי' רדיפות נוראיות, נו מתתי', מתתי'!

רבי אברהם דארגובסקי

(רבי לוי יצחק פונה לר' משה) מתתי' היה דוד של חמותך (הרבנית געלבך תחי'), אשתו של מתתי' הייתה אחות של חותן חמייך (אשתו של מתתי' הייתה אחותו של רבי אברהם דארגובסקי, שהוא היה חותנו של רבי יצחק גלבך)

(ר' משה: ר' אברהם דזארגובסקי התקרב לרבי בזכות ר' מתתי?) כן, אברהם שירת תחילה בצבא של הצאר ניקולאיי, הוא ואהרון - 'חֲכָם אַהֲרֹן' - הוא קבור באמת במירון - שניהם נסעו ביחד לאומן, אני זוכר כיצד היו נראים כשבאו - שני חיילים זקופי קומה, הדורים בלבושם, עם השרוכים... מיוחסים כאלו - אברהם דזארגובסקי ואהרון. (ר' משה: הם גידלו זקן?) כמדומני שהם באו מגודלי זקן. הם באו שני בחורים יפים, ואברהם היה למדן, לאברהם היו ידיעות נרחבות בתורה, הוא היה גיסו של מתתי'.

הוא כלל לא ידע על חסידות ברסלב - אברהם דזארגובסקי, אלא שהייתה לו אחות אותה נהג לבקר מפעם לפעם. פשוט מאד: אשתו של מתתי הייתה אחותו של אברהם דזארגובסקי.

גם אהרון בא עמו, שניהם באו לאומן, והוא תכף ומיד התיישב ללמוד - אברהם, הוא למד גמרא עם תוספות. יהודי יושב ולומד בנעימות - הוא יודע ללמוד! (השואל: כשבא לאומן כבר היה משוחרר משירות בצבא?) כן, בבואו לאומן כבר היה חייל משוחרר.

אני הגעתי בפורים, בפורים של אותה שנה הייתי באומן, היה זה בשנת ה'תרע"ח (השואל: לאחר הסתלקותו של רבי אברהם בן רבי נחמן?) וודאי, רבי אברהם נסתלק בערב ראש חודש טבת.

היה זה קודם פורים - כשהגעתי לאומן ופגשתי בשני היהודים הללו. וכעבור זמן כשבאתי שוב פעם לאומן, שמעתי שר' געצ'ע"ה כבר לקח את אברהם דזארגובסקי לחתן! אברהם היה תלמיד חכם, ור' געצ'ע"ה שהבחין במעלותיו, לקחו לחתן.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ד רבי אהרן גבריאלוב ז"ל, מוצאו ממחוז קאווקאז, ונתקרב לאנ"ש, כמסופר כאן.

^ה רבי געצ'ע"ה ליובאוונע ז"ל, מגדולי אנ"ש באומאן.

בליל בדיקת חמץ נערכה החופה, ור' געצ'ע עמד בביתו על יד החלון וצפה מרחוק במעמד החופה. מצב בריאותו של רבי געצ'ע היה בכי רע ולכן נאלץ להשתתף ולצפות בחופת בתו דרך חלון ביתו. היה זה בערב פסח של שנת ה'תרע"ח, וביו"ט אחרון - 'שביעי של פסח' השיב ר' געצ'ע את נשמתו.

חבל על דאבדין

(ר' נחמן: סיפרתם פעם איזה סיפור שהתרחש טרם הסתלקותו של רבי אברהם בן רבי נחמן?)
 ר' געצ'ע ערך ביקור חולים אצל רבי אברהם בן רבי נחמן; רבי אברהם בן רבי נחמן נפטר הרי לפניו, ובטרם הסתלק רבי אברהם, תפס בחוזקה את ידו של ר' געצ'ע, הוא לא עזב את ידו. נענה ר' געצ'ע ואמר: "העובדה שרבי אברהם החזיק את ידי כל כך חזק מדאיגה אותי ביותר!"

(ר' משה: הם היו חברים טובים - ר' געצ'ע ורבי מרדכי סוקלוב'ער?) כן, הם היו חברים! אמנם גם הוא מאד אחז מרבי אברהם בן רבי נחמן - ר' געצ'ע, אולם כזה 'ביטול' לרבי אברהם כמו שהיה לשאר מקורביו של רבי אברהם - לא היה לו.

לאחר הסתלקותו של רבי אברהם; ר' געצ'ע נשאר הרי לחיות מספר חודשים נוספים לאחר הסתלקותו של רבי אברהם; טבת; שבט; אדר; ניסן.

כשר' געצ'ע שכב במיטת חוליו - קראתי לפניו את המגילה - אצל ר' געצ'ע בבית. הוא סבל ממחלה בריאותיו. הוא שכב במיטת חוליו ואני קראתי לפניו את המגילה, שכן בפורים הוא כבר חלה במחלה.

בחודשים הללו שלאחר הסתלקותו של רבי אברהם מצב בריאותו ר' געצ'ע לא היה כל כך גרוע. פעם אחת כשר' ישראל כהן החל לדבר מהרבי - הוא שמע הרי דיבורים מרבי אברהם! ר' ישראל דיבר ורבי געצ'ע ורבי שמשון בארסקי עמדו והטו אוזנם לדיבורים היוצאים מפיו - הוא היה מעיין, מעיין! ר' ישראל החל לדבר, הוא דיבר עם יראת שמים, והוא היה יהודי צדיק, ירא שמים גדול

מאד, וגם דיבורו היה עם יראת שמים. ר' ישראל היה 'איש אמת' מופלא ביותר, הוא נזהר בכל מילה שהוציא!

כולם חיבבוהו, שכן, לא היה ולו אדם אחד שפגע אי פעם בכבודו! הוא היה זהיר מאד בכבודו של הזולת וממילא אהבו אותו כולם!

לאחר ששמעו את דיבוריו של ר' ישראל התחרטו שניהם! באומרים: "את הדיבורים הללו יכולים היינו לשמוע מפי רבי אברהם בן רבי נחמן בעצמו - מדוע אנחנו צריכים לשמוע אותם מפי אחרים?! יכולים היינו לשמוע את הדיבורים הללו מפי רבי אברהם בעצמו!"

רבי אברהם בן רבי נחמן הרי היה אדם חולה, ודרכו הייתה: רוצה לשמוע - שמע, לא רוצה - לא צריך! טוב. אולם כשר' ישראל פתח את פיו והחל לדבר - אז הוא דיבר! הוא דיבר עם 'כוחות' אחרים לגמרי, הוא דיבר חזק, הוא דיבר טוב! עמדו שניהם והטו אוזנם לדבריו, הם שמעו כיצד הוא מדבר בכזה מין התלהבות!... (ר' נחמן: ר' ישראל היה אז בסך הכל אברך בן עשרים ואחד שנים?) כן, בן עשרים ואחד שנים!

רבי ישראל כהן הי"ד

דבר מופלא, עוד לפני שנהרג - דאג לו רבי חיים שבת'ס' לדירה - לישראל כהן עליו השלום. רבי חיים שבת'ס אמר לר' ישראל שיעתיק את מקום מגוריו מבאברניץ לאומן, והוא יכלכל אותו וידאג לפרנסתו ולכל צרכיו!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹ מחשובי אנ"ש באומאן, אביו רבי שבת' היה חתנו של רבי חיים הכהן סטאלער מתלמידי מוהרנ"ת שמוספר עליו בהמשך.

(ר' משה: מדוע היה לר' חיים כזה מין ביטול לר' ישראל?) לר' חיים שבת'ס היה ביטול נפלא לר' ישראל כהן עליו השלום, הוא ביטל עצמו לגמרי, היה לו הרגש נפלא בר' ישראל!

והוא נסע על דעת כן - לקחת את ר' ישראל ובני ביתו ולהעביר את דירתם לאומן, אך לדאבון לב נהרג ר' ישראל על אם הדרך.

ר' ישראל כהן התגורר בבאברניץ, חמיו התגורר בבאברניץ. לחמיו קראו 'נתן', הוא היה בנו של ר' יקותיאל - ר' יקותיאל מטירהאויצע. לר' יקותיאל היה אח נוסף בשם רבי 'צחק בער', ונתן - חמיו של ר' ישראל כהן - היה בנו של רבי יקותיאל.

חמיו של ר' ישראל - ר' נתן, סיפר 'גדולות ונצורות' בשבח חתנו! הוא סיפר על מדרגותיו הנעלות, מעלות רמות מאד של חתנו, ממש... הוא תיאר את חתנו כיהודי מרומם ונעלה ביותר!

בהיותו באומן סיפר לנו זאת. אני עוד הכרתי את ר' נתן חמיו של ר' ישראל, אותו ואת בניו.

(ר' נחמן: באחד ממכתביו כותב ר' נחמן טולטשינ'ער^ז: "ובקשתי לומר בגיני שלום לשאר בשרי האברך הרב נתן בן יקותיאל נרו יאיר". זהו רבי נתן הנ"ל חמיו של ר' ישראל?) אה, יקותיאל המוזכר במכתב ההוא, היה גיסו של 'יחזקאל העשיל'ס^ח. יקותיאל זה היה בעל מנגן, זהו יקותיאל אחר.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ז מחשובי תלמידי מוהרנ"ת, עיי' אודותם בשיש"ק ח"ג אותיות שע"ט - שפ"ד, ועוד.

^ח עיי' עלים לתרופה - מכתבי רבי נחמן טולטשינער, מכתב ב' - ו'.

^ט מחשובי אנ"ש, כמה ממכתבי רבי נחמן טולטשינער מופנים אליו.

אולם ר' נתן זה עליו אנחנו מדברים, היה יהודי יקר, והוא סיפר מחתנו, הוא אמר: "חתני ר' ישראל הוא יהודי כל כך קדוש, שלאחר נישואיו בא לשאול אותי "אם זוגתו היא גבוהה או לא". הוא בא לשאול את חמיו אם בתו גבוהה או נמוכה! "חתני יהודי כל כך קדוש, שהוא צריך לשאול אותי אם זוגתו גבוהה או נמוכה! הוא סיפר זאת כשבת, שנדע מעלת חתנו מהי.

(ר' משה: חמיו סיפר זאת אחרי שנהרג או כשעדיין היה בין החיים?) לא, גם לפני שנהרג היה מספר זאת!

עוד סיפר חמיו: "לחתני אין שום שייכות לעיר באברניץ, המקום שלו לא שם, אין זה מקומו!"

נו, חיים שבת'ס נדבו ליבו, ומה שהבטיח קיים במלואו! הוא נתן לו; לחיים שבת'ס היה בית פרטי בו התגורר, ובתוך ביתו הקצה מקום מגורים גם עבור ר' ישראל! ואף קיבל על עצמו לפרנסו בכבוד. מדי שבוע היה נותן לו פרנסה כדי צורכו! וזהו, הם סיכמו ביניהם שר' ישראל יעתיק את דירתו לאומן, הוא ובני ביתו, נו

לא הלכתי בגדולות...

(ר' נחמן: ור' ישראל (הכהן) טירהאויצ'ער היה חתנו של 'רבי נתן ב"ר יהודה'?) כן, ר' נתן ב"ר יהודה מזכיר במכתביו: 'חתני ר' ישראל', זהו ר' ישראל בנו של ר' חיים סטולר^א.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^א עי' נתיב צדיק מכתב כ"ז.

^א מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל.

(ר' נחמן: כמדומני שאיתו היה הסיפור עם ה'שלום זכר') כן כן^ב.

(ר' משה: עם מי היה המעשה מהמנין?) המעשה היה עם רבי נפתלי^א. רבי חיים כהן (הוא ר' חיים סטולר הנ"ל) כבר היה אז מקורב, ואף זכה להיות אצל רבי נתן!

הסיפור הוא כך: למניינו של רבי נפתלי היו חסרים 'עשירי', ו'לוי'; לא היו לו במנין לא לוי ולא עשירי. ובמקום בו דרו היה יהודי שהיה 'לוי' שלא זכה להיפקד בפרי בטן. וכששמע שלמנין חסר 'לוי', שלח שליח לרבי נפתלי לאמר: "באם יבטיח לי בן זכר אבוא להתפלל במנינו - אהיה 'עשירי'!"

רבי נפתלי ששמע את בקשתו, הבטיחו שיזכה להיפקד בקרוב, שכן ברירה אחרת לא הייתה לו, הוא חייב הרי להתפלל במנין, ולכן הבטיחו שיזכה להיפקד בקרוב, זהו.

עבר זמן מה ואותו יהודי עדיין לא זכה להיפקד בילדים. בצר לו פנה לר' חיים הכהן סטולר והתאונן בפניו: "ר' נפתלי הרי הבטיחני שאזכה להיפקד בקרוב - מדוע הבטחתו אינה מתקיימת?!" פנה ר' חיים לר' נפתלי וסיפר לו זאת. ענה לו ר' נפתלי: "יש לנו בקבלה מהרבי - שנשמור את פינו סגור, שלא נבטיח הבטחות!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^א בשיש"ק ח"ה אות רצ"ג מובא הסיפור במלואו כדלהלן: עני אחד היה באומאן ועשה באיזה שבת 'שלום זכר' לשמחת לדת בנו, וכמזלו העני נתוסף לו מזל על מזלו שלא התאמן שום אחד לבוא לשמחת השלום זכר, כי בימי החרף הקשים היה, אולם רבי ישראל טרהויצער ז"ל כדרכו בקדש השתדל לבוא אליו, כי הקפיד ללכת ולבוא לכל השמחות שבעיר. והנה בבואו לביתם מאחר בלילה אחר גמר סעדתו וכשהקיש על דלת ביתם לא פתחו לו אף כשהקיש בחזקה. הבין ואמר הלא דבר הוא, והלך ועורר כמה שכנים עד שפרצו את הדלת ומצאו את בני הבית שוכבים מעלפים, כי כשראו שאף אחד לא בא הלכו לישון, וכך בישנם החלה העששית להפיש עשן מחניק עד שנתעלפו, ולולא שבא רבי ישראל היו מתים כלם חלילה, ונעשה מזה רעש גדול בכל העיר, והבינו כלם שזכות צדקתו של רבי ישראל היא שהצילתם, שזכה מחמת הרגלו הטוב הנ"ל להציל כמה נפשות ממות בטוח.

^ב ה"ה תלמיד רביז"ל.

אולם כשאנו כן מבטיחים – הבטחתנו מתקיימת במלואה!" מיר האבן מקובל פונעם רבי'ן - מיר זאלן האלטן פארמאכט דאס מויל, מיר זאלן נישט רעדן! נאר אז מיר זאגן - ווערט מקוים!"

"יש לנו בקבלה מהרבי - שלא נקל ראש - שנשמור על פה סגור! אולם כשאנו כן מבטיחים - הבטחתנו מתקיימת במלואה!" על כל פנים - אותו יהודי נפקד בילדים.

ומדוע אנחנו מדברים על כך? כדי שנזכור, שאפילו אלו מאנשי שלומינו שזכו למעלות רמות - גם הם זכרו זאת היטב: "את הפה צריך לשמור סגור - לא להבטיח גדולות ונצורות!".

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

י' עי' בשיחות הר"ן אות קפ"ו: כמה וכמה דברים ראינו בעינינו שהודיע לנו רבנו ז"ל קדם שהיה שיהיה כן, וכן היה. פעם אחת בעשרת ימי תשובה אמר שבשנה זו יהיה חלשות רחמנא לצלן (הינו בשנת תקס"ז). וכשיצא מהמרחץ בערב יום הכפורים, אמר שהוא ממשש בראשו של עצמו אם הוא חי (הינו מחמת הפחד שרואה חלשות גדולות רחמנא לצלן). וכן היה, שבאותו השנה היה חלשות גדולות רחמנא לצלן.

כשהיו יקרות בעולם בשנה אחת, ואחר כך בימי הקיץ בעת גדול התבואה היה נראה להעולם שיהיה זול. ואמר הוא שלא יהיה זול באותו השנה כי היקרות הרחיבו זמנו על שתי שנים. וכן הוה, שגם שנה שניה היה יקרות, ואחר כך אחר כלות השתי שנים נעשה זול. וכן היה בכמה וכמה דברים. אף כבר אמרנו שאין זה רצוננו לספר מופתים מרבנו ז"ל, כי לא באלה תהלתו, גם כי הוה אסור במופתים כאשר היה מובן מדבריו, שלא התר לו לגלות מופתים. ועל כן לא נראו ממנו כי אם קצת מופתים ועתידות, אף על פי שבאמת היה יודע בברור כל העתידות אפלו מה שיהיה לזמן רחוק וכו', כאשר היה נראה לעין כל מי שהסתכל היטב על דבריו. אף על פי כן הכל היה בהצנע ובהעלם גדול ואין אנו עוסקין לספר מזה כנ"ל:

ממש... הדרך בה נהגו אנשי שלומינו הייתה ממש...; בדיוק כמו שיש 'שולחן ערוך' - לימוד שולחן ערוך אשר על ידו יודעים את הלכות התורה - כך גם מכל הנהגותיהם והליכותיהם של אנשי שלומינו ניתן היה ללמוד רבות!

ה'דרך ארץ' שלהם היה גדול מאד, גדול ביותר; זקני אנשי שלומינו - כזה מין דרך ארץ היה להם אחד כלפי השני!

בבואי לאומן, ראיתי כיצד אנשי שלומינו מדברים ביניהם בגוף שלישי: 'אתם', 'אתם'! בפולין - בהיותי נער צעיר, דיברו אחד לשני בלשון נוכח: 'אתה' 'אתה' 'אתה'! אמרו לי אנשי שלומינו שבאומן: "לא, אצל הרבי נוהגים בדרך ארץ^{טו}! דרך ארץ כשיושבים בשולחן; תמיד ראו אצלם דרך ארץ כל כך גדול; הם נהגו כבוד זה לזה; כמו כן הדיבורים - לא לבייש אחד את השני, לא לבזות את הזולת!

אני אומר זאת; אני גדלתי הרי בפולין, בין החסידים - ראיתי חסידים, אי...

דרך הבעל שם טוב

גם אצל הבעל שם טוב נהגו כך - כמו שנהגו אצל הרבי, אלא שעם הזמן הנהגה זו הלכה והתמעטה, דרכם של החסידים השתנתה מאד, אולם אצל הרבי הנהגה זו לא השתנתה ולא דעכה!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טו} עיי' חיי מוהר"ן אות תקט"ו: הזהיר שלא לאכל בהלעטה, הינו במהירות בדרך גרגרן, כי זהו בחינת: "הלעיטני נא" (בראשית כ"ה). רק להרגיל עצמו לאכל במתינות בשוב הדעת ובדרך ארץ. בדרך שאוכלין בדרך ארץ כשיושב אדם חשוב על השלחן, כה יאכל תמיד אפלו כשאוכל לבדו:

ועיי' שיש"ק ח"ג אות ע"ד: אמר רבנו: "מלכים וקיסרים יכולים לשלוח אלי את בניהם כדי ללמוד דרך ארץ". "מלכים און קיסרים קענען שיקן צו מיר זייערע קינדער צו לערנען דרך ארץ".

אצל הבעל שם טוב הייתה ההנהגה של 'התבודדות'! הסדר של 'קימת חצות'! התפללו תפילת שחרית 'כוותיקין', הן בימות החורף והן בימות הקיץ! עד כדי כך שתלמידי הבעל שם טוב נהגו להסיר את השלג שהצטבר על גבי חלונות בית הכנסת לראות אם כבר האיר השחר! הם היו מסירים את השלג כדי לראות אם אפשר כבר להניח טלית ותפילין - עד כדי כך היו זהירים בזה!

נמצא איפה שהם נהגו בדיוק כמו שהרבי נוהג! בלילות - יצאו לשדות וליערות, ערכו 'תיקון חצות', ו'התבודדות', ו'תפילה בכוונה'!

אלא מאי? לאחר שהבעל שם טוב נסתלק נטו מעט מן הדרך, אצל הצדיקים נטו מעט מדרכו של הבעל שם טוב, אולם אצל הרבי - לא שינו מאומה!

(ר' נחמן גלינסקי: השיטה של 'תפילה במהירות' ששאלו על כך את רבי נתן, זו שיטה שהייתה מקובלת בין החסידים? זו שיטה שהחלה לאחר הסתלקות הבעל שם טוב?) וודאי ששיטה זו החלה מאוחר יותר! החסידים אומרים: "אדם שבאים עליו מחשבות זרות בתפילה - אם יתפלל מהר לא יהיה לו זמן לחשוב מחשבות זרות!"

נענה רבי נתן ואמר: "מען קען מיט 'איין מחשבה זרה' איבערגיין דעם גאנצן דאווענען!" - יכולים ב'מחשבה זרה אחת' לעבור על כל סדר התפילה! אולם כשמתפללים בנחת ובמתינות לפחות יש באמצע גם מחשבות טובות! אולם כשמתפללים במהירות - "יכולים ב'מחשבה זרה אחת' לעבור על כל סדר התפילה!"

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טז} עי' אבני"ה ברזל - שו"ס ממוהרנ"ת ז"ל אות כ"ה, (אולם עי' גם על"ת מכתב תל"ג, ואכמ"ל).